

LO-Heer

De Landelijke Organisatie voor Hulp aan Onderduikers (LO) werd in de zomer van 1942 opgericht door de gereformeerde dominee Frederik Slomp alias "Frits de Zwerver". Vanaf februari 1943 waren in veel gemeenten in Nederland afdelingen opgericht waaronder de gemeente Heer. Door de grote stijgende vraag naar distributiebonnen liet de Duitse bezetter zich tegen de LO niet onbetuigd. De Tweede Distributiekaart werd ingevoerd met daarop een belangrijke nieuwe zegel. Zonder deze zegel geen bonnen. Resultaat distributiekantoren werden vanaf nu overvallen, het verzet verhardde.

In Limburg was het de Bisschop van Roermond met zijn secretaris die het fundament legden voor de LO binnen de provincie. Eind 1943 sloot Limburg zich aan bij het landelijk overleg LO.

Het district Maastricht van de L.O. bestond uit vijf stadsrayons binnen de gemeente Maastricht. Rondom de gemeente Maastricht bevonden zich vijf buitenrayons. De burgemeester van Borgharen en Itteren E.H.A.M. Meijer was verantwoordelijk voor het rayon Borgharen dat buiten zijn eigen gemeente de gemeente Ambij en Heer omvatte. De andere rayons waren: Meerssen, Bemelen, Eijsden en Sint Geertruid.

De gemeente Heer had als "Duikhoofd" de 46-jarige **Giel Duijkers**. Giel onderhield nauwe contacten met het achterliggende heuvelland en met name met de LO-Gulpen en Wahlwiller.

De in 1896 te Meerssen geboren Giel Duijkers was getrouwd met de Schaesbergse Anna Debeije. Giel en Anna hadden twee kinderen zoon Leo en een dochter. Het gezin woonde aan de Dorpstraat 145 te Heer. Na de Duitse bezetting zijn de kinderen geëmigreerd naar Amerika. Giel werkte bij de PLEM in Maastricht en was de spil binnen het verzet en de LO-Heer. Zijn woning was een ontmoetingsplaats voor het verzet.

Giel kreeg op geregelde tijden geschreven berichten van de portier van Koninklijke Nederlandse Papierfabriek F.A. Erkamp, die op zijn werk luisterde naar de uitzendingen op de Engelse zender BBC en Radio Oranje. De briefjes van Erkamp typte Giel over en werden gedrukt in de illegale blaadjes. Op geregelde tijden werden deze illegale blaadjes en het illegale blad "De Trouw" door de vriend

van Erkamp, J.W. van Heijst in Heer rondgebracht. Erkamp en Van Heijst woonden tegenover Giel aan de Dorpsstraat 122 en 136.

Giel had een "lijntje" naar de LO-Wahlwiller lopen waar de hoofdonderwijzer Huub Ortmans de scepter zwaaide. De verbindingsman tussen de twee LO-groepen was Mathieu Speetjens die wonende aan 't Rooth een gehucht in buurt van Cadier en Keer. De 25-jarige boerenzoon Mathieu werkte bij de Centrale Controle Dienst in Margraten en was binnen de LO-Heer belast met schuiladressen, persoonsbewijzen en distributiebonnen.

Het verraad van de LO-Heer en LO-Gulpen/ Wahlwiller

Begin juli 1944, twee maanden voor de bevrijding vond een controle plaats aan de Dorpsstraat te Heer. Het waren de hoofdwachtmeesters van politie Abraham Reuten en Van Gameren werkzaam bij de Dienst Prijsbeheersing Maastricht die toezicht hadden op het vervoer van groende en fruit.

De Dienst Prijsbeheersing was een van de grootste ambtelijke bureaus tijdens de Duitse bezetting. Ze was belast met de vaststelling van de prijzen voor alle goederen en diensten en de handhaving daarvan. De handhaving vond plaats door speciaal aangestelde agenten der Staatspolitie ondersteund door de plaatselijke politie.

De fanatieke Reuten, NSB-er en SS-er had al een verleden als verrader. In Amsterdam had hij een collega politieagent verraden bij de SD, die de kerstboom in 1940 opvrolijkte met uitgeknipte papieren "W"-s. Deze politieman werd ontslagen en opgesloten in een concentratiekamp.

Tijdens de controle door Reuten en Van Gameren stond Anna Duijkers-Debeije aan de voordeur te kijken. Het was Reuten die aan haar vroeg of hij gebruik mocht maken

van de telefoon. Bij een controle was een partij kersen onderwerp van onderzoek. De kersen waren volgens Reuten veel te duur ingekocht. Reuten wilde telefonisch overleggen met zijn chef J. Harder. De telefoon stond in de woonkamer en Reuten zag direct een aantal illegale blaadjes op tafel liggen waaronder "De Trouw".

Reuten wist zich naar Anna Duijkers-Debeije beter voor te doen dan hij in werkelijkheid was. Hij vroeg aan Anna of hij enkele van deze blaadjes mocht meenemen voor zijn collega's. Nadat hij haar had verteld een "goede" Nederlander te zijn en in het verzet zat, had hij haar volle aandacht.

In het nu volgende gesprek tussen Anna en Reuten vertelde zij dat in haar huis een Joodse onderduiker verbleef. Deze onderduiker met de valse naam De Vries moest ergens anders worden ondergebracht. Anna vroeg Reuten of hij de onderduiker enkele dagen thuis wilde hebben. Reuten vroeg bedenktijd en keerde dezelfde dag rond 19.00 uur terug. In de tussentijd had Reuten met de SD-er H. Conrad afgesproken dat hij, Reuten en de onderduiker aan de Heerderweg zou arresteren. Zo geschiedde. Tijdens het verhoor van De Vries in

werkelijkheid H. Oppenheim sloeg deze door en verraadde de LO-Heer, Gulpen en Wahlwiller.

De volgende dag keerde Reuten terug naar Anna Duijkers-Debeije en hij hoorde nu dat Erkamp en Van Heijst, die aan de Dorpstraat woonden deel uitmaakten van de verzetsgroep. Ze leverden de berichten en brachten illegale blaadjes in de gemeente Heer rond. Anna vertelde Reuten dat vrijdagavond 7 juli 1944 een verzetsman De Vries kwam ophalen om hem naar een nieuw adres te brengen. Met deze laatste informatie ging Reuten weer naar Conrad en ze spraken af die vrijdagavond toe te slaan.

Vrijdagavond 7 juli 1944 meldde Reuten zich weer bij Anna en werd voorgesteld aan Mathieu Speetjens en haar man **Giel Duijkers**. Afsproken werd dat Reuten de volgende dag samen met de onderduiker De Vries aan de Heerderweg Speetjens zou treffen.

Zover kwam het niet. Opeens verscheen de SD en nam iedereen in de woning gevangen en brachten ze over naar de Wijckersingel 71, het hoofdkwartier van de SD-Aussendienststelle Maastricht. Later die avond werden Van Heijst en Erkamp door de SD opgepakt en kwamen na enkele dagen weer vrij. Door het verraad van de ondergedoken Joodse burger H. Oppenheim werd de LO-Gulpen en Wahlwiller een geweldige klap toegebracht. Een van hun leiders Huub Ortmans werd kort daarop door de SD gearresteerd.

Tijdens een van de overbrengingen tussen de Polizeigefängnis aan de Patersbaan en het kantoor van de SD aan de Wijckersingel 71 van Duijkers, Speetjens en Ortmans door de Maastrichtse SD-chauffeur Joseph Bosch, boden ze hem een onderduikadres aan als hij hun liet ontsnappen. De SD-er Bosch reageerde hier niet op. Na de verhoren van Huub Ortmans door de SD werd hij getransporteerd van Maastricht naar Kamp Vught. Anna Duijkers-Debeije werd na een drietal weken vanuit de Polizeigefängnis aan de Patersbaan overgebracht naar Kamp Vught. Daarna gedeporteerd naar het concentratiekamp Ravensbrück en vervolgens naar Dachau. In het concentratiekamp Dachau werd zij bevrijd door het Amerikaanse leger. Anna zag haar Giel voor het laatst in oktober 1944 in het concentratiekamp Oranienburg.

Giel Duijkers werd op 23 februari 1945 in het Duitse concentratiekamp Sachsenhausen vermoord. Hij werd 48 jaar. In Maastricht werd ter nagedachtenis aan zijn verzet tegen de Duitsers een straat naar hem genoemd: Giel Duijkersstraat.

Mathieu Speetjens werd op 5 maart 1945 vermoord door de Duitsers in het concentratiekamp Mauthausen.

Huub Ortmans overleefde de verschrikkingen in de concentratiekampen.

Abraham Barend Reuten werd op 11 januari 1902 te Meerssen geboren. Het gezin verhuisde in 1911 naar Maastricht en woonde aan de Stenenwal 19-c. In 1914 vestigde zich het gezin in Utrecht.

Giel zijn verrader de hoofdwachtmeester van politie A. Reuten werd na de bezetting aangehouden. Hij werd terecht weggezet als

een bekrompen Nazi-dienstklopper. In een NSB-rapport opgemaakt tijdens de bezetting over Reuten werd hij door zijn eigen mensen genoemd, *'[...] Een leugenachtig mens, een streber, die iedereen die hem in de weg staat, op zij duwt. Een onbeschofte kerel die voor verrader zeer geschikt is.'*

Reuten hoorde twintig jaar gevangenisstraf tegen zich eisen en werd veroordeeld tot dertien jaar gevangenisstraf in een Rijks Werkinrichting, ontzetting uit alle ambten en kiesrechten, de eis was twintig jaar gevangenisstraf. In totaal had hij veertien levens van verzetsmensen op zijn geweten, mensen die niet terugkeerden uit Duitse concentratiekampen.